УДК 241:37-053.6:316.722](477)
DOI https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.2.6

Остащук Іван Богданович,
доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософії, теології та історії церкви
ПВНЗ «Український гуманітарний інститут»
orcid.org/0000-0002-6115-0884
i.ostashchuk@ugi.edu.ua

Шевчук Андрій Васильович,
старший викладач кафедри психології та педагогіки
ПВНЗ «Український гуманітарний інститут»
orcid.org/0000-0001-6328-6657
a.shevchuk@ugi.edu.ua

Ковальчук Олександр Олександрович,
студент 2 курсу спеціальності 041 «Богослов'я»
кафедри філософії, теології та історії церкви
ПВНЗ «Український гуманітарний інститут»
orcid.org/0000-0004-3316-0874
kov.al.chuk@icloud.com

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ БАТЬКІВСТВА В СІМ'ЯХ АДВЕНТИСТІВ СЬОМОГО ДНЯ: ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ І СВІТОГЛЯДНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ОСОБИСТОСТІ

Стаття присвячена аналізу виховного потенціалу батьківства в сім'ях адвентистів сьомого дня з акцентом на формуванні морально-етичних цінностей, духовних переконань і світоглядних орієнтацій особистості. В умовах секуляризації та моральної дезорієнтації особливої актуальності набуває дослідження релігійного виховання, що ґрунтується на біблійних принципах і педагогічних ідеях, сформованих у працях Елен Г. Уайт. У межах дослідження проаналізовано характерні особливості батьківського виховання в адвентистських родинах, визначено ключові принципи, методи й духовні практики, які сприяють засвоєнню фундаментальних етичних норм і формуванню цілісного духовного середовища. Основні принципи виховання в адвентистських родинах – це поєднання біблійних цінностей і настанов Елен Г. Уайт, спрямованих на духовне, моральне й інтелектуальне зростання дитини. Ключовими є: особистий приклад батьків, регулярна духовна практика (молитва, читання Біблії), баланс між дисципліною та любов'ю, а також розвиток самостійності через практичний досвід. Результати дослідження засвідчили, що інтеграція біблійного вчення, церковних настанов і практичного прикладу батьків позитивно впливає на розвиток моральної стійкості, емпатії, відповідальності й соціальної активності дітей. Порівняльний аналіз з іншими моделями виховання показав, що адвентистський підхід вирізняється послідовністю морально-етичних орієнтирів, хоча потребує певної адаптації до сучасного контексту через використання новітніх освітніх технологій. У статті також окреслено шляхи вдосконалення виховної системи: активне залучення цифрових ресурсів, підвищення педагогічної компетентності батьків, формування відкритого діалогу в родині, що сприяє розвитку критичного мислення, емоційної зрілості й міжкультурної чутливості. Таким чином, батьківське виховання в адвентистських сім'ях розглядається як ефективний інструмент формування духовно й етично зрілої особистості, що поєднує вірність традиційним цінностям із готовністю до відповідей на виклики сучасного суспільства.

Ключові слова: батьківське виховання, морально-етичні цінності, адвентисти сьомого дня, духовне формування.

Ostashchuk Ivan,
Doctor of Philosophy, Professor,
Professor at the Department of Philosophy, Theology and Church History
Ukrainian Institute of Arts and Sciences
orcid.org/0000-0002-6115-0884
i.ostashchuk@ugi.edu.ua

Shevchuk Andrii,
Senior Lecturer at the Department Psychology and Pedagogy
Ukrainian Institute of Arts and Sciences
orcid.org/0000-0001-6328-6657
a.shevchuk@ugi.edu.ua

Kovalchuk Oleksandr,
2nd year Student of Specialty 041 "Theology"
at the Department of Philosophy, Theology and Church History
Ukrainian Institute of Arts and Sciences
orcid.org/0000-0004-3316-0874
kov.al.chuk@icloud.com

THE EDUCATIONAL POTENTIAL OF PARENTING IN SEVENTH-DAY ADVENTIST FAMILIES: FORMATION OF MORAL-ETHICAL VALUES AND WORLDVIEW ORIENTATIONS OF THE INDIVIDUAL

This article is dedicated to analyzing the educational potential of parenting in Seventh-day Adventist families, focusing on the formation of moral-ethical values, spiritual beliefs, and worldview orientations of the individual. In the context of secularization and moral disorientation, the study of religious upbringing grounded in biblical principles and pedagogical ideas from the works of Ellen G. White becomes particularly relevant. The study analyzes the distinctive features of parenting in Adventist families, identifying key principles, methods, and spiritual practices that contribute to the internalization of fundamental ethical norms and the creation of a holistic spiritual environment. The primary principles of upbringing in Adventist families combine biblical values and Ellen G. White's guidelines, aimed at the spiritual, moral, and intellectual growth of the child. Key elements include: the personal example of parents, regular spiritual practices (prayer, Bible reading), a balance between discipline and love, and the development of independence through practical experience. The results of the study show that the integration of biblical teachings, church guidelines, and the practical example of parents positively influences the development of moral resilience, empathy, responsibility, and social activity in children. A comparative analysis with other parenting models reveals that the Adventist approach is distinguished by consistency in moral-ethical orientations, although it requires adaptation to the modern context through the use of the latest educational technologies. The article also outlines ways to improve the educational system, including the active incorporation of digital resources, enhancing the pedagogical competence of parents, and fostering open dialogue within the family to encourage critical thinking, emotional maturity, and intercultural sensitivity. Thus, parenting in Adventist families is viewed as an effective tool for shaping a spiritually and ethically mature individual, combining adherence to traditional values with a readiness to respond to the challenges of modern society.

Key words: parenting, moral-ethical values, Seventh-day Adventists, spiritual formation.

Актуальність теми дослідження. Процес батьківського виховання відіграє ключову роль у формуванні морально-етичних цінностей, духовних переконань і соціальної поведінки особистості. Особливо це стосується сімей адвентистів сьомого дня, де виховання ґрунтується не лише на біблійних принципах, а й на рекомендаціях, викладених у працях Елен Г. Уайт. У сучасному суспільстві, яке стикається з моральною кризою та секуляризацією, важливо дослідити ефективність цих підходів до виховання. Вивчення впливу біблійних та адвентистських педагогічних принципів на формування світогляду особистості допоможе краще зрозуміти, як релігійне виховання сприяє розвитку моральної стійкості, відповідальності

й самосвідомості. Тому дослідження особливостей батьківського виховання в сім'ях адвентистів сьомого дня є актуальним у контексті сучасних виховних і педагогічних підходів.

Мета дослідження – дослідити вплив батьківського виховання в сім'ях адвентистів сьомого дня на формування морально-етичних цінностей, духовних переконань і соціальної поведінки особистості, а також визначити ключові принципи адвентистської педагогіки, що сприяють ефективному вихованню.

Об'єкт дослідження: процес батьківського виховання в сім'ях адвентистів сьомого дня.

Предмет дослідження: вплив виховних принципів і методів, характерних для сімей адвентистів сьомого дня, на формування морально-етичних цінностей, духовних переконань і соціальної поведінки особистості.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі **завдання**:

1. Охарактеризувати процес батьківського виховання в сім'ях адвентистів сьомого дня.
2. Визначити основні принципи й методи виховання, що використовуються в адвентистських родинах, на основі Біблії та творів Елен Г. Уайт.
3. Дослідити вплив цих виховних принципів на формування морально-етичних цінностей, духовних переконань і соціальної поведінки особистості.
4. Проаналізувати ефективність адвентистського виховання порівняно з іншими підходами до виховання.
5. Визначити можливі шляхи вдосконалення батьківського виховання в сім'ях адвентистів сьомого дня з урахуванням сучасних викликів.

Процес батьківського виховання в сім'ях адвентистів сьомого дня формується на інтеграції біблійних принципів (Біблія, б. д.), офіційного церковного керівництва (Documents, n. d.) і порад Елен Г. Уайт (1998), унаслідок чого сприяє формуванню морально-етичних цінностей і світогляду особистості. Родина розглядається як перший осередок духовного зростання, де щоденні молитви, читання Біблії та обговорення духовних питань створюють основу для любові до Бога й ближнього, а також формують чесність, працьовитість і відповідальність. Офіційні рекомендації АСД підкреслюють роль батьків як перших духовних наставників, які своїм прикладом формують у дітей міцний моральний характер, забезпечують сталість релігійних практик (наприклад, сімейні молитовні зустрічі й участь у богослужіннях) (Documents, n. d.). Додатково, поради Елен Г. Уайт спрямовані на виховання дітей через особистий приклад, баланс між суворою дисципліною і любов'ю, розвиток самоконтролю й розуміння наслідків власних вчинків (Уайт, 1998). Такий комплексний підхід дає змогу інтегрувати духовність і мораль у повсякденне життя родини, створюючи умови для загального розвитку особистості й формування її морально-етичного світогляду (Сорочан, 2013).

Основні принципи й методи виховання в адвентистських родинах ґрунтуються на інтеграції біблійних цінностей і настанов Елен Г. Уайт, що спрямовані на всебічне духовне, моральне й інтелектуальне зростання дитини. По-перше, родинне виховання сприймається як спосіб передавання біблійних принципів, зокрема любові до Бога і ближнього, чесності, відповідальності, працьовитості й самодисципліни. Ці цінності реалізовуються через регулярну участь у сімейних молитвах, вивчення Святого Письма й обговорення духовних питань, що сприяє формуванню стійкого морально-етичного світогляду. За настановами Елен Г. Уайт, важливим методом виховання є особистий приклад батьків, які своїм життям демонструють значення духовної дисципліни, самоконтролю та відповідальності. Вона наголошує на необхідності поєднання суворості з любов'ю: дисципліна має виступати не як форма покарання, а як засіб навчання, що стимулює розвиток самостійності та здатності приймати обґрунтовані рішення. Елен Уайт також підкреслює значення навчання через власний досвід та активну участь дитини в прийнятті рішень, що сприяє формуванню самостійного мислення й відповідального ставлення до наслідків власних вчинків.

Таким чином, основними принципами виховання є духовність, моральна відповідальність, особистий приклад батьків, постійність у релігійних практиках і баланс між дисципліною та любов'ю. Методи виховання включають систематичне вивчення Біблії, активну участь у сімейних молитвах і богослужіннях, індивідуальний підхід до розвитку дитини та сприяння її самостійності через досвід, що в сукупності забезпечує всебічний розвиток особистості.

Виховні принципи, основані на біблійних засадах і настановах Елен Г. Уайт, мають значний вплив на формування морально-етичних цінностей, духовних переконань і соціальної поведінки дитини. Через регулярні сімейні молитви, читання Святого Письма й обговорення духовних питань у родині формується фундамент етичних норм, таких як чесність, справедливість і відповідальність. Цей процес допомагає усвідомити різницю між добром і злом і сприяє розвитку критичного мислення щодо наслідків власних вчинків (Riegel & Ziebertz, 2007). Окрім того, особистий приклад батьків, які активно впроваджують у повсякденне життя релігійні практики, стимулює дітей до духовного зростання, створюючи основу для міцних переконань і пошуку життєвого сенсу. У результаті інтеграція цих принципів сприяє не лише становленню стійкої моральної основи, а й формуванню соціальної поведінки, яка виявляється через взаємну підтримку, емпатію та активну участь у суспільному житті (Сорочан, 2013; Тарабан, 2017).

Ефективність адвентистського виховання зумовлена комплексним підходом, який інтегрує духовне, моральне й інтелектуальне зростання дитини. Стабільність релігійних традицій, яка виражається в регулярних сімейних молитвах, читанні Біблії та обговоренні моральних питань, сприяє формуванню чіткої ціннісної системи і стабільного морального фундаменту (Горкуша, 2008). Порівняно із сучасними секулярними підходами, які акцентують увагу на розвитку креативного та критичного мислення, адвентистський підхід забезпечує більш стабільну моральну орієнтацію (Тарабан, 2017). Інші релігійні моделі, такі як католицьке чи православне виховання, також підкреслюють духовний розвиток, проте адвентистський метод відзначається практичними порадами й особистим прикладом, що сприяють усебічному становленню особистості (Традиції та інновації, 2019). Отже, адвентистський підхід ефективно зміцнює моральні засади через інтеграцію духовності й етичних норм, проте в сучасних умовах доцільно доповнити його новітніми педагогічними технологіями для кращої адаптації до змін у системі освіти й суспільства (Сапрунова, 2021).

З метою вдосконалення батьківського виховання в сім'ях адвентистів сьомого дня необхідно зберегти основні морально-духовні принципи й водночас інтегрувати сучасні педагогічні методики, що відповідають викликам часу (Сапрунова, 2021; Традиції та інновації, 2019). Актуальними напрямами є використання цифрових технологій – онлайн-платформ, відеоуроків та інтерактивних програм, які роблять навчання більш динамічним і привабливим для молоді, не втрачаючи основоположних цінностей. Також важливим є перегляд традиційного змісту виховних програм з урахуванням сучасних соціальних, культурних та етичних реалій (Тарабан, 2017). Підвищення кваліфікації батьків і педагогів через організацію семінарів, тренінгів і співпрацю з експертами сучасної педагогіки сприятиме впровадженню інноваційних методів виховання. Заохочення відкритого діалогу між дітьми і дорослими, розвиток критичного мислення й емоційної грамотності допоможуть формувати здатність аналізувати інформацію з різних джерел і приймати зважені рішення (Riegel & Ziebertz, 2007). Крім того, тісна співпраця зі школами та громадськими організаціями, а також активне залучення до міжкультурного діалогу сприятимуть розвитку толерантності й кращому розумінню багатокультурності сучасного суспільства. У підсумку вдосконалення виховного процесу передбачає збереження духовних і моральних основ у поєднанні з модернізацією педагогічних підходів, що дасть змогу ефективно адаптувати традиційні методи до сучасних вимог (Hazra & Mittal, 2018).

Дослідження впливу батьківського виховання в сім'ях адвентистів сьомого дня на формування морально-етичних цінностей, духовних переконань і соціальної поведінки особистості дало змогу виявити низку ключових моментів. Аналіз показав, що інтеграція біблійних принципів, офіційних церковних настанов і рекомендацій Елен Г. Уайт сприяє не лише засвоєнню фундаментальних етичних норм, а й створенню цілісного простору духовного зростання. Завдяки регулярним сімейним молитвам, читанню Святого Письма й обговоренню моральних питань діти набувають сформованої системи морально-етичних орієнтирів, що позитивно впливає на їхню подальшу соціальну активність і здатність до емпатії. Порівняльний аналіз із сучасними секулярними й іншими релігійними моделями виховання дав

змогу встановити, що адвентистський підхід характеризується стабільністю й однозначністю морально-духовних цінностей. Особистий приклад батьків, який поєднується з традиційними релігійними практиками, створює основу для формування стійкої моральної орієнтації, яка, однак, може потребувати доповнення сучасними педагогічними технологіями для кращої адаптації до викликів часу.

Дослідження також визначило можливі шляхи вдосконалення батьківського виховання: це активне використання цифрових ресурсів для збагачення освітнього процесу, актуалізація традиційних програм з урахуванням сучасних соціальних, культурних та етичних вимог, а також підвищення кваліфікації батьків і педагогів через регулярні семінари і тренінги. Важливим аспектом залишається розбудова відкритого діалогу між дітьми і дорослими, що сприяє розвитку критичного мислення, емоційної грамотності й міжкультурної компетентності.

Висновки. Отже, підсумовуючи результати дослідження, можна зробити висновок, що батьківське виховання в сім'ях адвентистів сьомого дня є ефективним інструментом формування морально-етичних і духовних засад особистості при збереженні традиційних цінностей та інтеграції сучасних педагогічних методів. Завдяки комплексному підходу до виховання, який поєднує релігійні практики з актуальними освітніми технологіями, можливо не лише зміцнити моральний фундамент, а й створити умови для всебічного розвитку особистості в умовах швидкозмінного сучасного суспільства. Резюмуючи, стверджуємо: лише через поєднання традицій та інновацій можна забезпечити гармонійний розвиток, що сприятиме формуванню соціально відповідальної та морально зрілої особистості.

Список використаних джерел:

Біблія. Український сучасний переклад. (б. д.). *УБТ*. URL: https://www.ukrbs.org/bible/CUV/GEN.1.

Горкуша, О. (2008). Сучасне формулювання ціннісних орієнтирів (релігійний та світський контекст). *Релігійна свобода. Релігія в постмодерному суспільстві: соціально-політичні аспекти*, (13), 218–224.

Сапрунова, О. Г. (2021). Роль педагогічної технології у духовно-інтелектуальному вихованні і навчанні. *Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в XXI столітті*, (3), 182–186.

Сорочан, Т. (2013). Концепція науково-методичної робота в добу освітніх змін: традиції, інновації, перспективи розвитку. *Методист*, (2 (14)), 7–12.

Тарабан, Ю. (2017). Характеристика моделей релігійної освіти України та країн Європи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал*, (6 (70)), 25–37.

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір. (2019). Ізмаїл: РВВ ІДГУ.

Уайт, Е. (1998). Християнська родина. Київ: Джерело життя. URL: https://m.egwwritings.org/uk/book/12131/info.

Documents. (n. d.). *An official website of the Seventh-day Adventist Church*. URL: https://gc.adventist.org/beliefs/documents/.

Hazra, S., & Mittal, S. (2018). Role of Parenting in Moral Development: An Overview. *International Journal of Indian Psychology*, 6 (2), 168–174. https://doi.org/10.25215/0602.057.

Riegel, U., & Ziebertz, H.-G. (2007). Religious Education and Values. *Journal of Empirical Theology*, 20 (1), 52–76. https://doi.org/10.1163/157092507X188575.

References:

Bibliia. Ukrainskyi suchasnyi pereklad [Bible. Ukrainian modern translation]. (b. d.). *UBT*. Retrieved from: https://www.ukrbs.org/bible/CUV/GEN.1 [in Ukrainian].

Horkusha, O. (2008). Suchasne formuliuvannia tsinnisnykh oriientyriv (relihiinyi ta svitskyi kontekst) [Modern formulation of value orientations (religious and secular context)]. *Relihiina svoboda. Relihiia v postmodernomu suspilstvi: sotsialno-politychni aspekty*, (13), 218–224 [in Ukrainian].

Saprunova, O. H. (2021). Rol pedahohichnoi tekhnolohii u dukhovno-intelektualnomu vykhovanni i navchanni [Modern formulation of value orientations (religious and secular context)]. *Dukhovno-intelektualne vykhovannia i navchannia molodi v KhKhI stolitti – Spiritual and intellectual education and training of youth in the 21st century*, (3), 182–186 [in Ukrainian].

Sorochan, T. (2013). Kontseptsiia naukovo-metodychnoi robota v dobu osvitnikh zmin: tradytsii, innovatsii, perspektyvy rozvytku [The concept of scientific and methodological work in the era of educational changes: traditions, innovations, development prospects]. *Metodyst – Methodist*, (2 (14)), 7–12 [in Ukrainian].

Taraban, Yu. (2017). Kharakterystyka modelei relihiinoi osvity Ukrainy ta krain Yevropy [Characteristics of religious education models in Ukraine and European countries]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii : naukovyi zhurnal – Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies: Scientific Journal*, (6 (70)), 25–37 [in Ukrainian].

Tradytsii ta innovatsii v suchasnii pedahohichnii diialnosti: yevropeiskyi vymir [Traditions and innovations in modern pedagogical activity: the European dimension]. (2019). Izmail : RVV IDHU [in Ukrainian].

Uait, E. (1998). Khrystyianska rodyna [Christian family]. Kyiv: Dzherelo zhyttia. Retrieved from https://m.egwwritings.org/uk/book/12131/info [in Ukrainian].

Documents. (b. d.). *An official website of the Seventh-day Adventist Church*. Retrieved from: https://gc.adventist.org/beliefs/documents/.

Hazra, S., & Mittal, S. (2018). Role of Parenting in Moral Development: An Overview. *International Journal of Indian Psychology*, 6 (2), 168–174. https://doi.org/10.25215/0602.057.

Riegel, U., & Ziebertz, H.-G. (2007). Religious Education and Values. *Journal of Empirical Theology*, 20 (1), 52–76. https://doi.org/10.1163/157092507X188575.